

III

(Akty przygotowawcze)

EUROPEJSKI KOMITET EKONOMICZNO-SPOŁECZNY

481. SESJA PLENARNA W DNIACH 23 I 24 MAJA 2012 R.

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów dotyczącego rozwoju strategii morskiej na rzecz obszaru Oceanu Atlantyckiego

COM(2011) 782 wersja ostateczna

(2012/C 229/05)

Sprawozdawca: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

Dnia 13 lipca 2011 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię z inicjatywy własnej w sprawie

strategii UE na rzecz regionu atlantyckiego.

Dnia 21 listopada 2011 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów dotyczącego rozwoju strategii morskiej na rzecz obszaru Oceanu Atlantyckiego

COM(2011) 782 final.

Dnia 6 grudnia 2011 r. Prezydium Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego powierzyło Sekcji ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej przeprowadzenie prac w tej sprawie i przekwalifikowało opinię z inicjatywy własnej na opinię w odpowiedzi na wniosek.

Sekcja ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 7 maja 2012 r.

Na 481. sesji plenarnej w dniach 23–24 maja 2012 r. (posiedzenie z 24 maja) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 151 do 2 – 5 osób wstrzymało się od głosu – przyjęła następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Atlantycka część Europy stanowiąca zachodnie wrota kontynentu powinna wzmocnić swoją centralną pozycję i uniknąć ryzyka oddalenia się od politycznego i gospodarczego centrum Europy. To poprzez Atlantyk Europa ustanawia związki gospodarcze i polityczne z Ameryką i z Afryką.

1.2 Atlantycki makroregion obejmuje regiony i wyspy atlantyckiej części Irlandii, Wielkiej Brytanii, Francji, Hiszpanii i Portugalii. Należy do niego włączyć także Islandię, przygotowującą

się do przystąpienia do UE, oraz należącą do EOG Norwegię, a także Grenlandię i Wyspy Owcze. Choć już obecnie regiony Morza Północnego mają w obszarze atlantyckim wspólne interesy, mogłyby w przyszłości zapoczątkować specjalną strategię w tym zakresie.

1.3 Europejski obszar Oceanu Atlantyckiego ma już za sobą spore doświadczenie we współpracy politycznej na rzecz działań będących przedmiotem wspólnego zainteresowania w ramach projektów wpisujących się w transnarodowe programy europejskie. We współpracy tej uczestniczą zarówno władze regionalne, jak i społeczeństwo obywatelskie.

1.4 EKES pozytywnie ocenia wnioski Komisji Europejskiej w sprawie Atlantyku w ramach zintegrowanej polityki morskiej, oferujący zarówno wsparcie dla nowo powstających sektorów gospodarki, jak i odnowiony impuls dla sektorów tradycyjnych, w ramach podejścia uwzględniającego zrównoważony rozwój.

1.5 EKES proponuje jednak bardziej ambitne podejście: strategię makroregionalną, która oprócz filara morskiego uwzględniałaby także filar terytorialny, i korzystałaby z doświadczeń w regionie Morza Bałtyckiego i Dunaju.

1.6 Propozycji EKES-u towarzyszy stanowisko Parlamentu Europejskiego, władz regionalnych Komisji Łuku Atlantyckiego, rad społeczno-gospodarczych atlantyckiej sieci transnarodowej oraz licznych podmiotów społeczeństwa obywatelskiego (przedsiębiorców, związków zawodowych, izb handlowych, miast itp.).

1.7 Zdaniem EKES-u przewidziane w strategii morskiej na rzecz obszaru Oceanu Atlantyckiego forum atlantyckie to pierwszy krok towarzyszący procesowi transformacji atlantyckiej strategii morskiej w strategię makroregionalną. W ramach forum wykorzystane zostanie doświadczenie zdobyte podczas opracowywania, monitorowania i oceny kwestii morskich, by w przyszłości przekształcić je w makroregionalne forum zdolne do wyznaczenia wspólnych strategicznych linii działania i identyfikacji projektów priorytetowych dla spójności terytorialnej regionów atlantyckich.

1.8 EKES, będący członkiem grupy zarządzającej forum atlantyckim, zaproponował, by transnarodowa sieć atlantycka rad społeczno-gospodarczych również w nim uczestniczyła, ponieważ rady są podmiotami działającymi w terenie i są niezbędne do określania i realizacji projektów. Powodzenie planu działania zależy od tego, czy w jego przygotowywaniu wezmą udział najważniejsze podmioty społeczne i regionalne.

1.9 Najważniejsze cele makroregionu atlantyckiego muszą wpisywać się w filary tematyczne strategii „Europa 2020”. EKES uważa, że strategia na rzecz obszaru Oceanu Atlantyckiego jest bardzo ważna, nie tylko dla regionów, na które może mieć wpływ, ale także dla całej Unii Europejskiej.

1.10 Strategia atlantycka powinna być obecna zarówno w politykach sektorowych, jak i w polityce spójności, dlatego EKES proponuje przezwycięzenie ograniczeń związanych z trzema „nie”, by w przyszłości strategii makroregionalnej dysponowały odpowiednim prawodawstwem, specjalnymi funduszami i niezbędnymi strukturami administracyjnymi.

2. Strategie makroregionalne w UE – nowe instrumenty współpracy i spójności terytorialnej

2.1 W czerwcu 2009 r. Komisja Europejska przedstawiła strategię Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego⁽¹⁾, w której w ramach współpracy terytorialnej określa się strategiczne, wielosektorowe i zintegrowane ramy geograficzne

⁽¹⁾ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów z dnia 10 czerwca 2009 r. dotyczący strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego (COM (2009) 248 final).

poprzez rozmaite konkretne cele mające rozwiązać wspólne problemy. Następnie uruchomiono strategię UE dla regionu Dunaju⁽²⁾.

2.2 W rozumieniu Komisji makroregiony to obszary obejmujące szereg regionów administracyjnych mających tyle wspólnych wyzwań, że usprawiedliwiałoby to jednolite podejście strategiczne⁽³⁾. Makroregiony określa się na poziomie funkcjonalnym na podstawie położenia geograficznego.

2.3 Warunki administracyjne, prawne i finansowe opierają się na „trzech nie”: dla dodatkowych funduszy, nowych struktur administracyjnych i nowych uregulowań prawnych. EKES nie zgadza się z tymi ograniczeniami narzuconymi w ramach Rady przez państwa członkowskie.

2.4 W strategii dla regionu Morza Bałtyckiego uczestniczy osiem państw członkowskich UE i trzy państwa sąsiadujące.

2.5 W 2011 r. UE uruchomiła strategię dla regionu Dunaju, w której udział bierze osiem państw członkowskich UE i sześć krajów nienależących do Unii⁽⁴⁾.

2.6 Wyniki pierwszego podsumowania działania strategii dla Morza Bałtyckiego⁽⁵⁾ są satysfakcjonujące. Strategia okazała się instrumentem ulepszającym współpracę makroregionalną, umożliwiającym realizację celów i wykorzystanie szans wykraczających poza obszar regionalny i krajowy oraz bardzo użytecznym narzędziem spójności terytorialnej i strategii „Europa 2020”.

2.7 EKES zgadza się, że stosowne byłoby zastosowanie tego rodzaju instrumentów również w innych makroregionach, które mogą wnieść wartość dodaną.

2.8 Traktat z Lizbony, który obok spójności gospodarczej i społecznej uwzględnia także cel spójności terytorialnej, jest bodźcem dla strategii makroregionalnych.

2.9 Agenda terytorialna 2020⁽⁶⁾ przyjęta w maju 2011 r. w Gödöllő przyjmuje innowacyjne podejście ukierunkowane na konkretny obszar (*place-based approach*) i uwzględnia funkcjonujące już strategii makroregionalne.

⁽²⁾ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów dotyczący strategii UE dla regionu Dunaju (COM(2010) 715 final).

⁽³⁾ Zob. punkt 1 powyżej.

⁽⁴⁾ Zob. opinie EKES-u w sprawie strategii UE dla regionu Dunaju: Dz.U. C 48 z 15.2.2011, s. 2, i Dz.U. C 248 z 25.8.2011, s. 81.

⁽⁵⁾ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie realizacji strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego (EUSBSR) (COM (2011) 381 final).

⁽⁶⁾ Agenda terytorialna Unii Europejskiej 2020. W kierunku integrującej, inteligentnej i zrównoważonej Europy różnych regionów, 19 maja 2011 r.

2.10 Polityka spójności jest podstawowym instrumentem pozwalającym stawić czoła wyzwaniom polityki terytorialnej UE i stymulującym lokalny rozwój makroregionów.

2.11 Uruchomiono już proces określania nowych wieloletnich ram finansowych UE i polityki spójności na okres 2014–2020.

2.12 Współpraca terytorialna jest nadal celem polityki spójności, której budżet zostanie prawdopodobnie zwiększony. Powstanie także regulamin współpracy terytorialnej i ona sama będzie się odnosiła do „nowych rodzajów współpracy terytorialnej mających być konkretną odpowiedzią na wyzwania makroregionalne” (7).

3. Region atlantycki

3.1 Europejska część Atlantyku (zob. załącznik I) to rozległy obszar geograficzny na osi północ – południe, którego wspólnym mianownikiem jest Ocean Atlantycki. Atlantycki makroregion obejmuje regiony i wyspy atlantyckiej części Irlandii, Wielkiej Brytanii, Francji, Hiszpanii i Portugalii. Zainteresowana jest także Islandia (w trakcie negocjacji akcesyjnych) i należąca do EOG Norwegia, a także Grenlandia i Wyspy Owcze.

3.2 Położenie tego obszaru na zachodzie europejskiego kontynentu i jego otwarcie na morze przez wieki było bardzo ważnym czynnikiem jego dynamiki i dobrobytu.

3.3 Jego cechą charakterystyczną jest obecność morza, a na jego wspólne dziedzictwo gospodarcze, technologiczne i kulturalne składają się takie rodzaje działalności jak rybołówstwo, przemysł stoczniowy, przemysł metalurgiczny, inżynieria, badania i nauka, porty, handel i transport morski.

3.4 Atlantycka część Europy oddala się od politycznego i gospodarczego centrum kontynentu, a dodatkowymi problemami są trudny dostęp, niedostatek infrastruktury transportowej, trudności związane z energią i z komunikacją, zarówno pomiędzy samymi regionami Atlantyku, jak i między tymi obszarami a lepiej prosperującymi regionami Europy.

3.4.1 W większości regionów atlantyckich poziom dochodów jest niższy od średniej UE, a niektóre z nich obejmuje cel *konwergencji* polityki spójności (załącznik II).

3.4.2 Sytuacja się pogarsza ze względu na znaczny spadek aktywności tradycyjnych sektorów atlantyckich. Sektor rybołówstwa, który drastycznie zmniejszył swą flotę i połowy, pracuje poniżej swoich możliwości, stocznie upadają, a transport morski i portowy jest wykorzystywany w niewystarczającym stopniu.

(7) Wniosek w sprawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna” (COM(2011) 611 final).

3.5 Z drugiej strony region atlantycki dysponuje wartościowymi i niewykorzystanymi jeszcze zasobami, które mogą stanowić źródło bogactwa i zapoczątkować dywersyfikację działalności gospodarczej, tworzenie miejsc pracy i poprawę stanu środowiska naturalnego, np. w przypadku odnawialnej energii ze źródeł morskich, zasobów podziemnych, biotechnologii morskich, działalności związanej z turystyką i rekreacją i wielu innych.

3.6 Zdaniem EKES-u obszar atlantycki to szereg niejednorodnych terytoriów stawiających czoła własnym wyzwaniom w zakresie rozwoju. Jedność i specyficzny charakter tego terytorium wynika z bliskości morza i otwartości na świat oraz niewystarczającego połączenia z europejskimi centrami gospodarczo-politycznymi.

4. Komunikat „Rozwój strategii morskiej na rzecz obszaru Oceanu Atlantyckiego”

4.1 Na wniosek Rady i Parlamentu, Komisja Europejska opublikowała 21 listopada komunikat w sprawie rozwoju strategii morskiej na rzecz obszaru Oceanu Atlantyckiego (8).

4.2 Ze względu na priorytetowe cele propagowania zrównoważonego wzrostu i zatrudnienia, w **strategii** omawia się wyzwania i szanse regionu Oceanu Atlantyckiego, dzieląc je na pięć powiązanych ze sobą kwestii:

4.2.1 **Wdrażanie podejścia ekosystemowego**, zgodnie z którym należy zarządzać działaniami, które wywierają wpływ na morze tak, by zapewnić zdrowy i wydajny ekosystem. Strategia koncentruje się na wzmacnianiu trzech obszarów: rybołówstwa, akwakultury i systemów obserwacji.

4.2.2 **Zmniejszanie śladu węglowego** w Europie, z podziałem na trzy części: morska energia wiatrowa, energia pozyskiwana z pływów i transport morski.

4.2.3 Zrównoważona eksploatacja **zasobów naturalnych dna** Oceanu Atlantyckiego ma sprzyjać trwałości, badaniom i poszerzaniu wiedzy.

4.2.4 Reagowanie w przypadku **zagrożeń i sytuacji nadzwyczajnych**, niezależnie od tego, czy są one spowodowane wypadkami czy klęskami żywiołowymi, oraz poprawa bezpieczeństwa i koordynacji.

4.2.5 **Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu**, ponieważ wiele społeczności wybrzeża atlantyckiego musi sprostać spadkowi zatrudnienia w upadających sektorach tradycyjnych poprzez tworzenie nowych miejsc pracy w nowo powstających sektorach.

4.3 **Instrumenty UE** stanowią strategiczne połączenie instrumentów finansowych i prawnych UE.

(8) Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie rozwoju strategii morskiej na rzecz obszaru Oceanu Atlantyckiego, z 21 listopada 2011 r., COM(2011) 782 final.

4.4 Realizacja strategii: plan działania zostanie przyjęty pod koniec 2013 r.

4.4.1 Użytymi w tym celu narzędziami będą: współpraca polityczna, niektóre konkretne środki w ramach istniejących już porozumień i struktur oraz połączenie instrumentów prawnych i finansowych.

4.4.2 Utworzone zostanie **forum atlantyckie**, do którego wniosą swój wkład państwa członkowskie, Parlament Europejski, władze regionalne, społeczeństwo obywatelskie i przedstawiciele działających branż. Zapoczątkowane w 2012 r. forum, w którego ramach odbędą się warsztaty tematyczne i powstanie grupa analityczna, zostanie rozwiązane w roku 2013 r.

5. Uwagi ogólne

5.1 EKES pozytywnie ocenia inicjatywę Komisji Europejskiej, która proponuje podejście na poziomie basenu Oceanu Atlantyckiego w ramach zintegrowanej europejskiej polityki morskiej. Zintegrowana polityka morska nadaje wspólne ramy wszystkim politykom sektorowym, ze szczególnym uwzględnieniem morza, unikając przy tym nieścisłości i nieskutecznych działań.

5.2 Zdaniem EKES-u poprawne wdrożenie zintegrowanej polityki morskiej dla Atlantyku pozwoli na wypracowanie nowego podejścia do opracowania polityki związanej z morzem i wykorzystanie szans, jakie dla rozwoju gospodarczo-społecznego stwarza Ocean Atlantycki.

5.3 EKES popiera podejście strategii, polegające na wsparciu zarówno dla nowo powstających sektorów gospodarki, jak i na odnowionej stymulacji sektorów tradycyjnych, z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

5.4 Komitet proponuje, by morskie odnawialne źródła energii cieszyły się jak największym wsparciem politycznym i finansowym instytucji UE, ponieważ pozwalają zmniejszyć ślad węglowy w Europie i wygenerować znaczącą działalność przemysłową i gospodarczą, wykraczającą poza obszary portowe położone przy elektrowniach wiatrowych.

5.5 Strategia musi być bodźcem dla potencjału badań, rozwoju technologicznego i produkcji morskiego przemysłu energetycznego, jego przemysłu obocznego i infrastruktury logistycznej w regionach atlantyckich. Pozwoli to zarówno na zróżnicowanie tkanki gospodarczej, jak i na stworzenie nowych perspektyw dla upadających sektorów.

5.6 Potencjał ten obejmuje nie tylko elektrownie wiatrowe o fundamentach zatapiających w morzu, lecz również pływające elektrownie wiatrowe.

5.7 Fale i pływy morskie to zasoby energetyczne i gospodarcze o ogromnym potencjale, ponieważ warunki panujące na Atlantyku są pod tym względem jednymi z najlepszych na świecie. EKES proponuje, by strategia atlantycka wzmocniła wsparcie dla badań i rozwoju tych działań.

5.8 Odnawialne źródła energii na morzu wymagają połączenia głównych centrów produkcji z centrami konsumpcji. Sieci łączące centra generujące energię z centrami konsumpcji mają kluczowe znaczenie dla wykorzystania energetycznego potencjału morza, do czego niezbędne są morskie sieci elektryczne połączone z sieciami naziemnymi.

5.9 Kolejnym tradycyjnym sektorem działalności gospodarczej w regionach atlantyckich jest przemysł stoczniowy, który należy stymulować, lecz opierając się na nowych podstawach. Nowymi sektorami dla przyszłości atlantyckich stoczni jest budowa technologicznie zaawansowanych statków, bardziej wydajnych z punktu widzenia środowiska naturalnego i spełniających surowe wymogi prawne w zakresie poziomów emisji i zanieczyszczeń, a także cała gama jednostek pływających związanych z morską energią wiatrową.

5.10 Odizolowanie geograficzne wielu społeczności regionu Atlantyku, zwłaszcza niektórych wysp, wymaga by nowe technologie komunikacyjne pozwoliły na rozwój innowacyjnej działalności gospodarczej, powstanie sieci i nawiązanie kontaktu z rynkami.

5.11 EKES proponuje wzmocnienie środków na rzecz wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu w regionach atlantyckich. Podstawowe znaczenie ma kształcenie, zwłaszcza ludzi młodych. Należy zapewnić międzypokoleniowy transfer wiedzy i umiejętności. Niezbędna jest poprawa współpracy między uniwersytetami, przedsiębiorstwami i szkołami średnimi. Należy wzmocnić dialog społeczny.

5.12 Sektorem, który w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat stracił bardzo wiele miejsc pracy, jest rybołówstwo, dlatego EKES uważa, że miejscowości przybrzeżne, w których tradycyjnie sektor ten był bardzo ważny, wymagają środków różnicujących i bodźców dla nowych obszarów działalności. Tradycyjne rybołówstwo przybrzeżne, połów skorupiaków i akwakultura to działania zrównoważone i o kluczowym znaczeniu dla rozwoju społeczno-gospodarczego niektórych regionów przybrzeżnych, o ogromnym znaczeniu kulturowym.

5.13 EKES proponuje większe wykorzystanie morskiego transportu towarowego i odciążenie transportu drogowego. Należy nadać większe znaczenie morskim autostradom i w tym celu należy ulepszyć systemy intermodalności między portami a pociągami.

5.14 Jak wynika z różnego rodzaju wypadków, wielkim wyzwaniem jest zapewnienie bezpieczeństwa w obliczu zagrożeń i niebezpiecznych sytuacji. Należy zainstalować narzędzia i systemy wzmacniające nadzór i bezpieczeństwo. EKES proponuje, by zwiększyć rolę Europejskiej Agencji ds. Bezpieczeństwa na Morzu, poprawić koordynację między państwami członkowskimi, a także przyjąć odpowiednie prawodawstwo, co umożliwiłoby uniknięcie obecnych zagrożeń.

5.15 Strategia atlantycka jest szansą dla regionów, które zostałyby nią objęte. EKES proponuje, by podejmowane działania były na tyle ambitne, by mobilizowały wszystkie zasoby.

5.16 **Forum atlantyckie** musi w odpowiedni sposób uwzględnić wkład wszystkich podmiotów zaangażowanych w strategiczny rozwój Atlantyku. Oprócz państw członkowskich i instytucji europejskich, niezwykle ważny jest udział władz regionalnych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

5.17 EKES, będący członkiem grupy kierującej forum atlantyckim zaproponował, by uczestniczyła w nim atlantycka sieć transnarodowa rad społeczno-gospodarczych, ponieważ rady są podmiotami działającymi w terenie i są niezbędne dla określania i realizacji projektów. Powodzenie planu działania zależy od tego, czy w jego przygotowywaniu udział wezmą najważniejsze podmioty społeczne i regionalne.

5.18 Forum może odegrać znaczącą rolę w monitorowaniu i ocenie realizacji planu działania i strategii, dlatego EKES ubolewa nad tym, że Komisja planuje je rozwiązać w chwili rozpoczęcia etapu operacyjnego realizacji projektów. Komitet proponuje, by Forum Atlantyckie pozostało aktywne również po opracowaniu planu działania.

6. Współpraca atlantycka: sieci i transnarodowe projekty współpracy

6.1 By stymulować zrównoważony rozwój UE utworzono sieci regionów Irlandii, Wielkiej Brytanii, Francji, Hiszpanii i Portugalii, miast i przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego tych regionów, rad społeczno-gospodarczych, izb handlowych, związków zawodowych, organizacji przedsiębiorców, organizacji gospodarki społecznej i organizacji pozarządowych, uniwersytetów itp.

6.2 Komisja Łuku Atlantyckiego⁽⁹⁾ to jedna z sześciu komisji geograficznych Konferencji Peryferyjnych Regionów Nadmorskich Europy (KPRNE). Należą do niej 24 regiony atlantyckie. Komisja stanowi forum polityczne na temat interesów regionów, stymulujące atlantycką współpracę transnarodową wokół wspólnych projektów. Analogiczne cele realizują atlantyckie miasta w ramach Konferencji Miast Łuku Atlantyckiego⁽¹⁰⁾.

6.3 Atlantycka sieć transnarodowa⁽¹¹⁾, do której należą podmioty gospodarcze i społeczne, została założona w 2003 r. Biorąc w niej udział rady społeczno-gospodarcze i ich odpowiedzialni z atlantyckiej części Wielkiej Brytanii, Francji, Hiszpanii i Portugalii, skupione wokół platformy współpracy społeczeństwa obywatelskiego obszaru atlantyckiego. Ma ona na celu propagowanie współpracy i stymulowanie strategii politycznych, które w ramach integracji europejskiej pozytywnie wpłynęłyby na rozwój regionów atlantyckich, poprawę konkurencyjności oraz spójność społeczną i terytorialną oraz przezwyciężenie niedogodności wynikających z ich położenia geograficznego.

⁽⁹⁾ <http://arcatlantique.org>.

⁽¹⁰⁾ <http://www.atlanticcities.eu/>.

⁽¹¹⁾ Welsh Economic Forum, Conseils Économiques, Sociaux et Environnementaux Régionaux de Basse-Normandie, Bretagne, Pays de la Loire, Poitou-Charentes, Aquitaine, Centre y Limousin; Consejos Económicos y Sociales de País Vasco, Cantabria, Asturias, Galicia y Canarias; Instituto de Soldadura e Qualidade de Lisboa, USAL-GARVE.

6.4 Atlantycka sieć transnarodowa opracowała szereg badań i propozycji w dziedzinie innowacji i transferu technologii oraz intermodalności w transporcie towarowym, ze szczególnym uwzględnieniem transportu morskiego, portów i stref przyległych do portów, a także bezpieczeństwa morskiego obszaru Oceanu Atlantyckiego. Atlantycka sieć transnarodowa pracowała ostatnio nad odnawialnymi źródłami energii morskiej i nad europejską strategią atlantycką.

6.5 Działają także inne sieci atlantyckie, takie jak izby rolnicze łuku atlantyckiego, AC3A i inne, działające na uniwersytetach. Od 2007 r. Komisja Łuku Atlantyckiego przyjmuje w swoim Komitecie koordynacyjnym przedstawicieli tych sieci, stwarzając ramy dyskusji umożliwiającej refleksję nad strategicznymi kwestiami dla obszaru Oceanu Atlantyckiego.

6.6 Współpraca została nawiązana w 1989 r. poprzez INTERREG. W obecnym okresie programowania opracowywane są zaplanowane z rozmachem projekty integrujące obszary transportu i utworzenie klastra o wymiarze atlantyckim w dziedzinie odnawialnych źródeł energii morskiej.

6.7 EKES zgadza się z wnioskami zaangażowanych podmiotów: współpraca atlantycka ucierpiała na skutek ogólnych ograniczeń transnarodowej współpracy terytorialnej, braku wizji strategicznej i koordynacji między projektami, których konsekwencją była utrata synergii i namnożenie się projektów o charakterze nieoperacyjnym⁽¹²⁾.

6.8 Zdaniem EKES-u dynamiczny i zróżnicowany bagaż doświadczeń w zakresie współpracy między podmiotami atlantyckimi jest solidną podstawą do uruchomienia nowych doświadczeń współpracy, bardziej ambitnych i wpisujących się w wymiar strategiczny.

7. Propozycja EKES-u: makroregionalna strategia dla obszaru Oceanu Atlantyckiego

7.1 Zdaniem EKES-u strategia makroregionalna to odpowiedni instrument dla regionu atlantyckiego. Propagowanie lokalnego rozwoju makroregionu atlantyckiego poprzez szeroko zakrojoną strategię ułatwi realizację celów UE i strategii „Europa 2020” na obszarze Oceanu Atlantyckiego

7.2 Rada wezwała państwa członkowskie i Komisję do dalszego działania na rzecz obecnych strategii makroregionalnych i do rozważenia uruchomienia w przyszłości innych strategii.

7.3 EKES uważa, że kwestie związane z równowagą terytorialną usprawiedliwiają utworzenie strategii makroregionalnej na obszarze Atlantyku, która pozwoliłaby stawić czoła wyzwaniom transnarodowym wpływającym na ten obszar. Obecna sytuacja łuku atlantyckiego na zachodzie Europy zaostrza się tym bardziej w związku z impulsem, jaki północnym i centralnym obszarom UE nadają dwie aktualne strategie makroregionalne.

⁽¹²⁾ Schéma de Développement de l'Espace Atlantique (SDEA), Komisja Łuku Atlantyckiego – KPRNE.

7.4 Przygotowania wieloletnich ram finansowych na lata 2014–2020 i konfiguracja strategii politycznych na nowy okres stwarzają szansę podjęcia odpowiednich decyzji.

7.5 Makroregionalna strategia jest szansą na wykorzystanie bogatego i intensywnego doświadczenia lat współpracy i na zmianę jakościową obecnej współpracy w kierunku bardziej złożonych i ambitniejszych form kooperacji, ponieważ w regionie Atlantyku potrzebne są wspólne projekty na wielką skalę, których nie można objąć obecnymi narzędziami.

7.6 Wymiar morski obszaru atlantyckiego stwarza wiele wyzwań i szans; przed jakimi stoi ten obszar, lecz z uwagi na kluczowe znaczenie więzi z terytorium, EKES proponuje, by obok wymiaru morskiego uwzględniono także wymiar terytorialny. Na terytorium kontynentalnym uporządkowuje się i rozwija tzw. zaplecze („*hinterland*”), bez którego nie udałoby się wykorzystać potencjału morskiego. Atlantycka część kontynentu europejskiego potrzebuje aktywnego i dynamicznego zaplecza, a także synergii, które pozwoliłyby na spójny rozwój całego terytorium.

7.7 Również Parlament Europejski opowiedział się za podejściem makroregionalnym, które obejmowałoby filar morski i terytorialny w obszarze atlantyckim⁽¹³⁾.

8. Struktura i filary tematyczne

8.1 EKES zaleca analogiczny schemat jak w przypadku strategii Morza Bałtyckiego:

8.1.1 Powinien to być jasny i ukierunkowany na działania dokument strategiczny, który obejmowałby filary tematyczne.

8.1.2 W planie działania należy wyznaczyć działania priorytetowe, w których rozwijałyby się filary tematyczne i sztafardowe projekty.

8.1.3 EKES uważa, że należy wprowadzić systemy oceny postępów strategii, ponieważ to dynamiczny i innowacyjny proces, który powinien uwzględniać mechanizmy monitorowania, oceny i przeglądu.

8.2 EKES proponuje, by strategia makroregionalna dla regionu Atlantyku spoczywała na filarach tematycznych strategii „Europa 2020”. Dzięki temu można by powiązać w sposób zintegrowany treści tematyczne i polityki sektorowe.

8.3 Wymiar międzynarodowy

8.3.1 W regionie Atlantyku znajdują się także dwa kraje europejskie: Islandia i Norwegia, które powinny uczestniczyć w strategii makroregionalnej, a także Grenlandia i Wyspy Owcze. Państwa członkowskie położone w regionie Morza Północnego również mogą być zainteresowane uruchomieniem strategii makroregionalnej na tym obszarze.

8.3.2 Pozycja geopolityczna regionu Atlantyku, więzi historyczne i kulturalne oraz doświadczenia współpracy powinny zostać zintegrowane w jednej makroregionalnej strategii atlantyckiej. Wymiar transatlantycki ma kluczowe znaczenie ze względu na strategiczne stosunki UE z USA, Ameryką Środkową i Południową oraz Afryką.

8.4 Trwały wzrost

8.4.1 Region Atlantyku potrzebuje bardziej zrównoważonego systemu transportu, który zmniejszyłby uzależnienie od transportu drogowego odznaczającego się największym odsetkiem emisji CO₂. Część ruchu powinna odbywać się drogą morską, dzięki większej roli odgrywanej przez transport morski – autostrady morskie i naziemne połączenia portowe wykorzystujące głównie kolej. Odnosi się to do planowania na obszarach portowych, stosunków między portem a miastem oraz wszystkich sieci i platform transportowych. Należy uwzględnić bezpieczeństwo morskie i współpracę w zakresie prewencji i reakcji na katastrofy.

8.4.2 Zrównoważony charakter środowiska morskiego jest uzależniony od działalności człowieka, a ta wywiera na niego różnego rodzaju presje, np. poprzez rozpuszczone w ziemi zanieczyszczenia i wody śródlądowe wpadające do Atlantyku.

8.4.3 Zrównoważony charakter wybrzeża i zintegrowane zarządzanie obszarami nadbrzeżnymi muszą uwzględniać nie tylko działalność gospodarczą i zanieczyszczenia wybrzeża, ale także zjawisko silnej koncentracji rozwoju miejskiego na wybrzeżach i związek między wybrzeżem a obszarami od niego oddalonymi.

8.4.4 Należy uwzględnić środki dostosowawcze i zapobiegające zmianie klimatu i jej konsekwencjom dla wybrzeża miejskiego i naturalnego.

8.4.5 Potencjał odnawialnych źródeł energii w regionie Atlantyku stanowi ogromne źródło własnej i czystej energii, nad którą wciąż należy pracować.

8.5 Inteligentny wzrost

8.5.1 Transport na osi północ – południe regionu atlantyckiego oraz połączenia z rynkami środkowej i wschodniej Europy stanowi bardzo ważny czynnik konkurencyjności, do którego należy dążyć poprzez uruchomienie atlantyckiego korytarza kolejowo-portowego. Niewystarczające są także połączenia lotnicze w obszarze Atlantyku.

8.5.2 Wykorzystanie atlantyckich zasobów, takich jak odnawialne źródła energii morskiej, morskie biotechnologie i inne zasoby z dna morza, to szansa na powstanie dobrze prosperujących sektorów gospodarki, zdolnych stworzyć bogactwo i nowe miejsca pracy.

⁽¹³⁾ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 9 marca 2011 r. w sprawie europejskiej strategii na rzecz regionu Oceanu Atlantyckiego.

8.5.3 Tego rodzaju polityka będzie wymagać szerokiej mobilizacji podmiotów gospodarczych i społecznych oraz naukowych, technologicznych i finansowych. Niezbędne będzie opracowanie celów w takich obszarach, jak infrastruktura, przemysł, kształcenie, polityka badań, rozwoju i innowacji, współpraca między uniwersytetami, centra technologiczne i przedsiębiorstwa, tworzenie klastrów itp.

8.5.4 Jeśli chodzi o zaawansowane systemy i technologie związane ze środowiskiem naturalnym, dzięki badaniom pojawiają się nowe strategie i horyzonty dla tradycyjnych, podupadających obszarów działalności w regionie Atlantyku, takich jak rybołówstwo i przemysł stoczniowy. Sektor żeglarstwa jest bardzo silny i korzysta ze wsparcia strategii rozwojowych.

8.5.5 Turystyka żeglarska i wakacyjna to atrakcyjny sektor, który należy promować, zarówno w jego aspektach związanych z dziedzictwem naturalnym, jak i kulturalnym. Turystyka generuje działalność gospodarczą i zatrudnienie, a ponadto przyczynia się do rozwoju tożsamości atlantyckiej i europejskiej.

8.6 Wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu

8.6.1 Strategia atlantycka musi w znacznym stopniu uwzględniać wymiar społeczny. Rozwój gospodarczy i tworzenie nowych miejsc pracy muszą ułatwiać życie społeczności zamieszkujących regiony atlantyckie, poprawiać ich jakość życia i sprawiać, by nie porzuciły regionu.

8.6.2 Władze regionalne muszą propagować dialog społeczny oraz udział podmiotów społecznych i społeczeństwa obywatelskiego.

8.6.3 Priorytetem jest poprawa kształcenia w dziedzinie nauk morskich i związanych z żeglugą, a także poprawa współpracy między uniwersytetami i ośrodkami szkoleniowymi.

8.6.4 Należy bardziej rozwinąć technologie informacyjne, zwłaszcza w obszarach najbardziej oddalonych regionu atlantyckiego, które muszą poprawić swoje połączenia.

8.6.5 W ramach zintegrowanego podejścia opartego na spójności terytorialnej, należy uwzględnić sytuację małych wiosek przybrzeżnych, wysp, miast i obszarów miejskich oraz miejscowości wiejskich.

9. Zarządzanie i finansowanie

9.1 EKES uważa, że w Traktacie zawarte są liczne podstawy prawne umożliwiające uruchomienie tego rodzaju strategii politycznych, m.in. art. 174–178 (spójność), art. 38–39 (rolnictwo i rybołówstwo), art. 90–100 (transport), art. 170–171 (europejskie sieci transportowe), art. 173 (przemysł), art. 191–193 (środowisko naturalne), art. 194 (energetyka), art. 195 (turystyka), art. 349 (regiony najbardziej oddalone).

9.2 Europejska strategia musi zostać opracowana przez Komisję, zaakceptowana przez Radę i Parlament i poparta przez EKES i KR. By ją wdrożyć, potrzebne jest silne zaangażowanie ze strony państw członkowskich położonych w atlantyckiej części Europy.

9.3 Strategię należy realizować w kontekście szerokiego procesu konsultacji i dialogu ze wszystkim zaangażowanymi podmiotami, na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, zarówno z instytucji, jak i ze zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego.

9.4 Udział w niej muszą wziąć rozmaite podmioty, który można zaangażować jedynie poprzez model wielopoziomowego sprawowania rządów. Model ten powinien uwzględnić wszystkich uczestników oraz ułatwiać ich udział i wkład w sposób zrównoważony i zorganizowany.

9.5 Zdaniem EKES-u należy wyeliminować ograniczenia związane z trzema „nie”, uwzględniając doświadczenia nabyte w regionie Morza Bałtyckiego i Dunaju, ponieważ w przyszłości powodzenie strategii makroregionalnych będzie zależało od nowych instrumentów prawnych, administracyjnych i finansowych.

9.6 Komisja Europejska powinna ułatwiać i koordynować te działania.

9.7 Należy ustanowić grupę wysokiego szczebla składającą się z przedstawicieli państw członkowskich, Komisji, PE, EKES-u i KR-u.

9.8 Koordynacją działań krajowych w ramach strategii zajmą się punkty kontaktowe w każdym z pięciu państw członkowskich zaangażowanych w strategię.

9.9 Koordynatorzy obszarów priorytetowych i projektów będą mogli pochodzić z organów krajowych, regionalnych lub lokalnych.

9.10 EKES pragnie podkreślić znaczenie forum atlantyckiego, które zbierałoby się w ramach podejścia opartego na wielopoziomowym sprawowaniu rządów, i które mogłoby ukierunkować udział i wkład wszystkich zainteresowanych stron, nie tylko w opracowywanie strategii, ale także w proces jej monitorowania, oceny i przeglądu. W forum atlantyckim powinny uczestniczyć władze regionalne i organizacje społeczeństwa obywatelskiego, a także przedsiębiorstwa, związki zawodowe, organizacje gospodarki społecznej, uniwersytety i centra technologiczne oraz inne aktywnie zaangażowane podmioty.

9.11 Zgodnie z zasadą „żadnych dodatkowych środków” fundusze polityki spójności stanowią największą część środków strategii makroregionalnej, jednak EKES uważa, że w przyszłości niezbędne będą konkretne źródła finansowania.

9.12 Zdaniem EKES-u obecnie wykorzystywane fundusze mają ograniczenia dla finansowania niektórych strategicznych projektów. Należy rozszerzyć instrumenty finansowe za pomocą funduszy wspólnotowych związanych z sektorowymi strategiami politycznymi.

9.13 Europejski Bank Inwestycyjny również może zapewnić finansowanie konkretnych projektów. Powinny one być współfinansowane z zasobów krajowych, regionalnych i lokalnych, a także w ramach współpracy publiczno-prywatnej.

9.14 Obecny kontekst opracowywania wieloletnich ram finansowania Wspólnoty oraz reformy polityki regionalnej UE stanowi odpowiedni moment, by zagwarantować, że przepisy regulujące fundusze pozwolą na finansowanie strategii makroregionalnych.

9.15 By działania i projekty strategii makroregionalnej dla Atlantyku mogły zostać włączone do programowania funduszy na okres programowania 2014–2020, należy podjąć odpowiednie decyzje już w roku 2013, tak by strategia makroregionalna mogła wejść w fazę operacyjną na początku nowego okresu programowania.

Bruksela, 24 maja 2012 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON
